

Temanotat

**Jordan: Ekteskap, skilsmisse og
vergemål**

© Landinfo 2017

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

In Jordan, marriage, divorce and guardianship are governed by a personal status law that draws on Islamic jurisprudence, Sharia. The law covers the Muslim population that constitutes the predominant majority in Jordan. The Christian minority have their own laws and regulations in this field. Marriage and divorce needs to be registered at official Sharia courts to gain official recognition. In accordance with Islamic jurisprudence, men and women have different rights and obligations in marriage, and unequal opportunities to file for divorce. Under normal circumstances, the father will act as the guardian over minor children, whereas the mother is responsible for the daily care of minor children in marriage and after divorce. Unmarried woman over the age of 18 need the consent of a male guardian to enter into marriage.

SAMMENDRAG

I Jordan reguleres ekteskapsinngåelse, skilsmisse og vergemål av en egen personstatuslov som bygger på islamsk rettspraksis, sharia. Loven gjelder kun for muslimene som utgjør det overveiende flertallet av den jordanske befolkningen, mens den kristne minoriteten har egne lover på dette området. Ekteskap og skilsmisser må registreres ved offisielle sharia-domstoler for å få offentlig anerkjennelse. I tråd med islamsk rettspraksis, har menn og kvinner ulike rettigheter og plikter i ekteskapet og ulike muligheter til å kreve skilsmisse. Far har i utgangspunktet vergeansvaret for mindreårige barn, mens mor tilkjennes den daglige omsorgen for barna i ekteskapet og etter en eventuell skilsmisse. Voksne ugifte kvinner trenger en mannlig verge for å inngå ekteskap.

INNHold

1. Innledning	6
2. Ekteskap	7
2.1 Personstatusloven og sharia-domstolene	7
2.2 Forlovelsen	8
2.3 Registrering av ekteskapet - Ekteskapskontrakten	8
2.4 Tidspunkt for undertegning av ekteskapskontrakten	9
2.5 Bryllupsfeiring.....	9
2.6 Ekteskapsattest og skilsmisseattest fra Sivilstatus- og passdirektoratet	10
2.7 Familiebok.....	10
2.8 Stedfortrederekteskap	10
2.9 Ekteskap med mindreårige	11
2.10 Giftealder.....	12
2.11 Ekteskap mellom nære slektninger.....	12
2.12 Uregistrerte ekteskap	12
2.13 Registrering av ekteskap inngått i utlandet.....	13
3. Skilsmisse	13
3.1 Skilsmisse initiert av mannen.....	13
3.2 Skilsmisse initiert av kvinnen.....	14
4. Vergemål/Formynderskap	15
4.1 Barn under 18 år	16
4.1.1 Daglig omsorg.....	16
4.1.2 Barnebidrag	16
4.1.3 Besøksrett	16
4.1.4 Vergemål/tilsyn.....	16
4.1.5 Utenlandsreiser	17
4.2 Kvinner over 18 år.....	17
4.2.1 Vergens tillatelse til ekteskap	17
4.2.2 Andre forhold omfattet av vergemålsordningen.....	17
4.2.3 Bevegelsesfrihet og valg av bosted.....	18
4.2.4 Utenlandsreiser	18
4.2.5 Gifte kvinner.....	19
5. Referanser	20

1. INNLEDNING

Ekteskap, skilsmisse og vergemål er omfattende tema som det vanskelig lar seg gjøre å skrive uttømmende om, innenfor rammene av et temanotat. Notatet er således ingen uttømmende redegjørelse, men reflekterer problemstillinger som utlendingsforvaltningen har spilt inn til Landinfo. Notatet beskriver kort ekteskapstradisjoner i Jordan, herunder hvordan forlovelse og ekteskap vanligvis kommer i stand og feires, og ved hvilken alder man vanligvis gifter seg. I tillegg beskrives det juridiske rammeverket for ekteskap og skilsmisse. Til slutt omtales vergemålsordningen og hvordan dette praktiseres overfor barn og overfor voksne kvinner.

Ekteskap, skilsmisse og vergemål reguleres av den jordanske personstatusloven av 1976, revidert siste gang i 2010 (personstatusloven 2010). Loven bygger på islamsk rettspraksis, sharia, og gjelder kun for muslimene som utgjør det store flertall av den jordanske befolkningen (ca. 98 %). En liten minoritet blant jordanerne er kristne (ca. 2 %). De kristne har egne regelverk knyttet til ekteskap og skilsmisse, men dette blir ikke beskrevet inngående her fordi det ikke er en etterspurt problemstilling.

Informasjonen som notatet bygger på, er hentet fra skriftlige kilder og fra intervjuer foretatt i forbindelse med en informasjonsinnhentesreise til Jordan i februar 2017. Det refereres blant annet til intervjuer med domstolsadministrasjonen som administrerer sharia-domstolene hvor ekteskap og skilsmisse registreres, og med en professor ved sharia-fakultetet ved universitetet i Amman. Begge ga utfyllende informasjon om lovens bestemmelser, og hvordan domstolene behandler ulike typer saker. I noen grad refereres det også til intervjuer med en kvinneorganisasjon som driver et krisesenter i Amman, en kvinnerettsaktivist og en menneskerettighetsorganisasjon. Disse kildene har bred erfaring med konkrete enkeltsaker og er således relevante i forhold til hvordan lovverket tolkes og anvendes i praksis. I tillegg benyttes informasjon fra den norske ambassaden i Amman som har bred kompetanse på området som følge av deres arbeid med konsulærsaker og utlendingsaker.

Det refereres også direkte til personstatusloven der det er relevant. Personstatusloven inneholder detaljerte bestemmelser om alle forhold som omtales i dette notatet, noe som gjør loven til en sentral informasjonskilde. Samtidig er det viktig å understreke at dommerne ved sharia-domstolene er gitt et stort handlingsrom til å tolke loven i enkeltsaker. I noen tilfeller går de sågar utover lovens bestemmelser, for eksempel når de godkjenner et ekteskap med en 14 år gammel jente, mens loven eksplisitt setter 15 år som nedre grense for giftemål (se kapittel 2.10) (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017). Ifølge en menneskerettighetsorganisasjon som Landinfo møtte i Amman i februar 2017, er det generelt liten rettssikkerhet og respekt for vedtatte lover i det jordanske samfunnet. De fleste private og offentlige institusjoner i Jordan agerer i henhold til deres egen forståelse eller tolkning av lover og tradisjoner uten å følge vedtatte offisielle lover slavisk.

2. EKTESKAP

2.1 PERSONSTATUSLOVEN OG SHARIA-DOMSTOLENE

I Jordan blir ekteskap, skilsmisse, vergemål, barnebidrag, underhold og arv regulert av den jordanske personstatusloven av 1976 som ble revidert i henholdsvis 2001 og 2010. Personstatusloven bygger på islamsk rettspraksis, sharia. Sivile ekteskap eksisterer ikke i Jordan. Offisielle sharia-domstoler (*al-mahakim al-sharaiya*) behandler alle typer saker etter personstatusloven. Det finnes sharia-domstoler i alle større byer i landet. Domstolene administreres av en domstolsadministrasjon (*da'ira qadi al-quda*) i Amman som også er appelldomstol for sharia-domstolene. Ekteskap og skilsmisser må registreres ved sharia-domstolene for å få offisiell anerkjennelse i Jordan (An-Na'im 2002, s. 119-120; Husseini 2009, s. 8; personstatusloven 2010; UNICEF 2014, s. 12).

Personstatusloven gjelder for alle muslimer uavhengig av nasjonalitet, og i saker hvor minst en av partene er muslim. De ulike kirkesamfunnene i Jordan har egne lovverk som regulerer ekteskap og skilsmisse. Dersom begge parter er kristne, blir ekteskapet inngått og registrert av egne kirke-tribunaler. Spørsmål om skilsmisse blant kristne behandles av de samme tribunalene. Andre religiøse minoriteter som drusere eller bahai, er ikke offisielt anerkjent. Medlemmer av slike religiøse grupper er registrert som muslimer i offisielle registre og faller inn under personstatusloven og sharia-domstolenes jurisdiksjon. Det samme gjelder sjiamuslimer. Det finnes ingen egen personstatuslov for sjiamuslimer i Jordan (An-Na'im 2002, s. 119-120; domstolsadministrasjonen, møte februar 2017; Husseini 2009, s. 8; Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

I islamsk rettspraksis inngås ekteskap ved at partene undertegner en ekteskapskontrakt. Kontrakten skal også undertegnes av to vitner. I kontrakten stipuleres blant annet størrelsen på en medgift (*mahr*) som brudgommen skal betale til bruden (Tabet 2005).

I tråd med islamsk rettspraksis, kan en muslimsk mann ta inntil fire koner. Bigami forekommer, men er ikke utbredt. Dersom en mann ønsker å gifte seg med flere enn en kone, skal dommeren ved sharia-domstolen informere en blivende hustru om at hennes forlovede allerede er gift og likeledes informere hans eksisterende ektefelle om at han planlegger å gifte seg med en ny kvinne (The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 9).

En muslimsk kvinne kan ikke gifte seg med en ikke-muslimsk mann. Slike ekteskap anerkjennes ikke i personstatusloven og anses som ugyldige. En muslimsk mann kan gifte seg med en kristen eller jødisk kvinne (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017; personstatusloven 2010, art. 172).¹

Mannen og kvinnen har ulike rettigheter og plikter i ekteskapet. Mannen regnes som familiens overhode og kvinnen forventes å opptre «lydig» overfor sin ektemann. Til gjengjeld er mannen forpliktet til å behandle sin kone rettferdig og understøtte henne økonomisk gjennom regelmessige underholdsbidrag (Tabet 2005).

---

¹ Ikke-muslimske kvinner har samme rettigheter som muslimske kvinner til medgift og underhold. Deres rett til omsorg for barn etter en eventuell skilsmisse opphører imidlertid når barna blir 7 år gamle, i motsetning til muslimske kvinner som beholder omsorgen til barna blir 15 år (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017; personstatusloven 2010, art. 172)

2.2 FORLOVELSEN

I jordansk tradisjon overlates som regel ikke beslutninger om giftemål til ektefellene alene. Foreldrene og i noen grad andre familiemedlemmer er vanligvis involvert i å finne passende ektefellekandidater for sine barn. Familien vil ofte utøve varierende grad av press eller overtalelse for å få de unge til å velge en ektefelle som familien anser som passende med hensyn til familiær bakgrunn, sosial stand, utdanning, etnisitet, osv. I dag finner mange unge mennesker i Jordan selv frem til hvem de ønsker å gifte seg med via bekjenskaper på arbeidsplassen, lærestedet eller gjennom venner. Deretter søker de familiens aksept for dette. Ifølge den norske ambassaden i Amman finner omtrent halvparten av unge jordanere i dag selv en partner, mens den andre halvparten får partnere utpekt eller foreslått av familien (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017). Landinfo kjenner ikke til studer som beskriver eller kvantifiserer utbredelsen av tvang eller arrangerte ekteskap i Jordan i dag.

Uansett hvilken fremgangsmåte som er benyttet for å finne en partner (ekteskap arrangert av familien eller bruden/brudgommens egne valg), er det vanlig at medlemmer av brudgommens familie besøker brudens familie og ber om samtykke til ekteskapsinngåelse. Brudens familie vil normalt be om en ukes betenkningstid. Dersom de aksepterer tilbudet, besøker brudgommens familie brudens familie igjen og man begynner å planlegge detaljer knyttet til ekteskapet, som blant annet størrelse på medgift (*mahr*). Disse besøkene etterfølges normalt av en seremoni kalt *jaha*, hvor brudgommens far, eller den eldste i kjernefamilien, besøker brudens familie for den offisielle bekjentgjøringen av forlovelsen. Forlovelsen feires i brudens hus eller i et leid festlokale, enten samme dag som *jaha* eller en stund etterpå (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

Det er opp til de forlovede og deres familier å bestemme hvor lenge forlovelsesperioden skal vare. Normalt varer forlovelsen mellom seks og tolv måneder, men i noen tilfeller varer den opp til et par år. I løpet av forlovelsesperioden forbereder familiene bryllupsfeiringen og en bolig til brudeparet med møbler og øvrig inventar (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

2.3 REGISTRERING AV EKTESKAPET - EKTESKAPSKONTRAKTEN

Ekteskapskontrakten skal undertegnes av ektefolkene eller deres stedfortredere, brudens verge og to vitner. Kontrakten stipulerer størrelsen på medgiften (*mahr*) som skal bestå av en «tidlig» medgift som betales før eller samtidig med kontraktsinngåelsen, og en «forsinket» medgift som hustruen har krav på dersom ektemannen dør eller skiller seg fra henne.² Det er også mulig å inkludere andre betingelser i kontrakten, som for eksempel hustruens rett til ensidig skilsmisse eller hustruens rett til å arbeide eller studere (se også kapittel 3.2) (Norges ambassade i Amman, e-postkorrespondanse april 2017; professor Muhammed Al-Majali, møte februar 2017).

Kontrakten undertegnes enten hjemme foran en *shaykh* (religiøs leder) som så tar med seg kontrakten til sharia-domstolen og ordner alle formaliteter rundt

---

² Det finnes ingen øvre grense for størrelsen på medgiften og i praksis varierer størrelsen en del. Ifølge statistikk fra domstolsadministrasjonen fra 2003 var gjennomsnittlig beløp 2335 jordanske dinarer (ca. 30 000 kroner) for tidlig medgift og 3386 jordanske dinarer (ca. 44 000 kroner) for forsinket medgift (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

registreringen. I andre tilfeller oppsøker ektefolkene domstolen, undertegner kontrakten foran en dommer og ordner alle formaliteter selv (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

Sharia-domstolene benytter standardiserte kontrakter (omtalt som *aqd zawaj* eller *qasima zawaj*) som blant annet inneholder ektefolkens fulle navn (inkludert fars og mors navn), fødested, fødselsdato, bosted, nasjonalitet, religiøs tilhørighet, sivilstatus, yrke og nasjonalitetsnummer (DISCS u.å.).

For å kunne registrere ekteskapet må ektefolkene legge frem jordansk ID-kort (eller pass dersom det dreier seg om utenlandske statsborgere), attest fra Sivilstatus- og passdirektoratet³ som stadfester at det ikke er noe til hinder for ekteskap, kopi av jordansk familiebok og dokumentasjon på at man har tatt blodprøve for å avdekke om man er bærer av den arvelige sykdommen talassemi. To vitner må også være til stede og undertegne kontrakten. Vitnene må levere kopi av sine ID-kort. Vitnene må være muslimer. Normalt vil to menn opptre som vitner. Personstatusloven åpner for at muslimske kvinner kan opptre som vitner, men i så tilfelle teller to kvinnelige vitner som ett mannlig vitne (Norges ambassade i Amman, e-postkorrespondanse april 2017).

2.4 TIDSPUNKT FOR UNDERTEGNING AV EKTESKAPSKONTRAKTEN

Kontrakten inngås og registreres normalt før bryllupet feires, og ektefolkene flytter sammen. Enkelte velger å undertegne ekteskapskontrakten samtidig med at forlovelsen inngås. Andre undertegner kontrakten senere i forlovelsesperioden. I juridisk forstand anses partene som gift så snart ekteskapskontrakten er undertegnet og registrert ved domstolen, uavhengig av om ektefolkene har flyttet sammen og fullbyrdet ekteskapet eller ikke. I henhold til tradisjonen anses de imidlertid som forlovet helt til bryllupet feires og man rent faktisk flytter sammen (professor Mohammed Al-Majali, møte februar 2017; Norges ambassade i Amman, møte februar 2017; UNICEF 2014, s. 12).

Dersom partene ønsker å bryte forlovelsen før kontrakten er undertegnet, står de fritt til å gjøre dette uten å være bundet av personstatuslovens skilsmissebestemmelser. Om de derimot ønsker å bryte forlovelsen, eller i juridisk forstand ekteskapet, etter at kontrakten er undertegnet, men før de har flyttet sammen, må en formell skilsmisse registreres ved domstolen i tråd med personstatuslovens regler om skilsmisse. Dette gjelder uavhengig av om ekteskapet er fullbyrdet eller ikke. Dersom en skilsmisse inntreffer før bryllupet er feiret og partene har flyttet sammen, vil det noteres i skilsmisedokumentet at ekteskapet ikke er fullbyrdet (UNICEF 2014, s. 12).

2.5 BRYLLUPSFEIRING

Ekteskapet feires som oftest med en stor fest hvor familie, venner og kollegaer er invitert. Invitasjoner distribueres noen uker i forveien. Selve feiringen finner sted i et bryllupsfestlokale, på et hotell eller hjemme hos brudens eller brudgommens familie.

---

³ Sivilstatus- og passdirektoratet er underlagt det jordanske innenriksdepartementet og har ansvar for det jordanske folkeregisteret, for registrering av statsborgerskap og for utstedelser og fornyelser av offentlige identitetsdokumenter og pass. Direktoratet har kontorer i alle større byer i Jordan. Jordanere må oppsøke disse kontorene for blant annet å registrere barnefødsler og for å fornye identitetsdokumenter eller pass (Norges ambassade, e-postkorrespondanse april 2017).

Vanligvis legges bryllupsfesten til en fredag og varer to-tre timer. I noen familier feirer menn og kvinner i separate forsamlinger, men som regel feirer begge kjønn sammen. Under feiringen serveres mat i form av for eksempel småretter eller en buffet. Det seremonielle består blant annet i at bruden og brudgommen flytter giftingen fra høyre hånd til ringfingeren på venstre hånd mens gjestene jubler og applauderer. Deretter serveres bryllupskake etterfulgt av musikk og dans. Gjestene gir brudeparet gaver i form av penger og smykker (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

Gjennom feiringen bekjentgjøres ekteskapet for familie og omgangskrets. Det er først etter bryllupsfeiringen at ektefolkene flytter sammen og ekteskapet fullbyrdes. Fra da av regnes ektefolkene som gift av familie og nærmiljø, men som nevnt over undertegnes kontrakten ofte tidligere enn selve feiringen. Partene vil være å anse som gift i juridisk forstand så snart kontrakten er undertegnet og registrert av domstolen (professor Mohammed Al-Majali, møte februar 2017; Norges ambassade i Amman, møte februar 2017; UNICEF 2014, s. 12).

Alle utgifter til feiringen dekkes normalt av brudgommens familie (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

2.6 EKTESKAPSATTEST OG SKILSMISSEATTEST FRA SIVILSTATUS- OG PASSDIREKTORATET

Etter at registrering har funnet sted informerer sharia-domstolen Sivilstatus- og passdirektoratet som deretter oppdaterer sivilstatus i folkeregisteret / sivilregisteret. I henhold til sivilstatuslovens artikkel 24 skal dette skje innen syv dager etter at domstolen har registrert et ekteskap eller en skilsmisse (Norges ambassade i Amman, e-postkorrespondanse april 2017). Sivilstatusavdelingen kan også utstede egne ekteskapsattester (*shahada zawaj*) og skilsmisseattester (*shahada talaq*) (DISCS u.å).

2.7 FAMILIEBOK

Innen 90 dager etter registrering av ekteskapet skal Sivilstatus- og passdirektoratet utstede en familiebok (*daftar a'ila*) til ektemannen (Norges ambassade i Amman, e-postkorrespondanse april 2017). Familieboken inneholder blant annet ektemannens personalia og nasjonalitetsnummer. De påfølgende sidene er reservert for ektefelle (det er plass til å føre inn totalt fire ektefeller da en muslimsk mann etter loven kan ha inntil fire koner). Deretter følger sider reservert for barn (DISCS u.å).

Familieboken utstedes i utgangspunktet kun til ektemannen som er oppgitt som familiens overhode (*rabb al-usra*) i familieboken (DISCS u.å). I henhold til sivilstatusloven kan imidlertid skilte kvinner og enker få utstedt en egen familiebok. Jordanske kvinner gift med utenlandske menn kan også få utstedt en familiebok hvor ektemannens nasjonalitet er oppgitt. Deres barn føres imidlertid ikke inn i familieboken da de ikke arver jordansk statsborgerskap. Barna får kun jordansk statsborgerskap dersom far er jordaner (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

2.8 STEDFORTREDEREKTESKAP

Det er mulig å registrere ekteskap uten selv å være til stede ved sharia-domstolen. Bruden eller brudgommen kan bemyndige en annen person til å opptre som deres stedfortreder (*wakil*). Stedfortrederen vil da undertegne ekteskapskontrakten på deres

vegne. Det vil fremgå av ekteskapskontrakten dersom denne er undertegnet av en stedfortreder i stedet for bruden eller brudgommen. Det vil imidlertid ikke fremgå av ekteskapsattesten utstedt av Sivilstatus- og passdirektoratet hvorvidt en stedfortreder ble benyttet (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

2.9 EKTESKAP MED MINDREÅRIGE

Nedre giftealder er i utgangspunktet 18 år, men personstatusloven åpner for at dommeren kan tillate ekteskap ned til 15 års alder i spesielle tilfeller.⁴ Dersom en av partene er under 18 år må den mindreårige, hennes verge og to vitner være til stede i domstolen og levere inn en søknad som begrunner hvorfor de ønsker å inngå ekteskap. Domstolsadministrasjonen har utstedt en veiledning til dommere om hvilke betingelser som må være oppfylt for at et ekteskap med mindreårige skal kunne godkjennes. Veiledningen nevner at den vordende brudgommen må være i stand til å forsørge konen og betale medgift, ekteskapet må være i begge parter interesse, og dommeren må påse at begge parter gir sitt eksplisitte samtykke. I tillegg må den mindreåriges verge samtykke (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017; UNICEF 2014, s. 45).⁵

Ifølge domstolsadministrasjonen for sharia-domstolene kan det eksempelvis være i en jentes interesse å gifte seg som mindreårig dersom hennes far / forsørger er død og det ikke finnes andre nære slektninger som kan forsørge henne (domstolsadministrasjonen, møte februar 2017). Ifølge den norske ambassaden i Amman er imidlertid ikke ekteskap blant mindreårige avgrenset til slike situasjoner alene. I de aller fleste tilfeller vil dommeren godkjenne ekteskap med mindreårige dersom familiene ønsker det. Det er svært få saker som avslås. Prosessen med å registrere ekteskapet tar ikke mer enn 30 minutter. Domstolen har generelt stort handlingsrom til å tolke loven i slike saker. Det finnes sågar eksempler på at dommere har registrert ekteskap som gjelder jenter under 15 år. I et eksempel som den norske ambassaden gjengav, gjaldt dette en 14 år gammel gravid jente. Loven åpner i utgangspunktet ikke for å registrere ekteskap for personer under 15 år, men eksempelet viser at dommeren kan strekke lovens bestemmelser på dette punktet (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

Ifølge journalisten og kvinnevertsaktivisten Rana Husseini forekommer det at unge kvinner presses eller overtales av familien til å godta et ekteskap i ung alder. Ett av motivene til familien er å slippe unna forsørgerbyrden (Rana Husseini, møte februar 2017). En studie av barneekteskap i Jordan gjennomført av UNICEF i 2014, som blant annet baserer seg på kvalitative gruppeintervjuer med familier hvor en eller flere familiemedlemmer har giftet seg før fylte 18 år, peker på fattigdom og forsørgerbyrde som viktige årsaker til at familiene velger å gifte bort døtre i ung

---

⁴ Personstatusloven av 1976 satte nedre giftealder til 15 år (regnet etter den islamske månekalenderen) for både menn og kvinner. Den reviderte loven fra 2001 hevet giftealderen til 18 år, men med mulighet for ekteskap ned til 15 år regnet etter den islamske månekalenderen med særskilt tillatelse fra dommeren. Den reviderte loven fra 2010 inneholder samme bestemmelse, men endret nedre giftealder til 15 kalenderår regnet etter den julianske kalenderen (UNICEF 2014, s. 13).

⁵ Dersom vergen ikke ønsker å gi sin tillatelse til ekteskapet, kan dommeren overprøve vergens beslutning. Dommeren skal i slike tilfeller vurdere hvorvidt vergen har legitime grunner til å nekte ekteskapet. I henhold til personstatuslovens artikkel 18, kan ikke ekteskapet godkjennes dersom det er imot kvinnens vilje (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

alder. I studien kommer det også frem at enkelte unge kvinner går med på tidlig ekteskap for å unnsnippe overgrepssituasjoner i egen familie (UNICEF 2014, s. 9).

Ifølge Rana Hussein (møte, februar 2017) blir seksuelle relasjoner blant mindreårige under 18 år definert som voldtekt i straffeloven. Det er dermed konflikt mellom straffeloven og personstatusloven på dette punktet.

2.10 GIFTEALDER

Gjennomsnittlig giftealder for alle nasjonaliteter i Jordan i 2012 var 23,4 år for kvinner og 29,4 år for menn. 29,8 % av mennene var mellom 21 og 25 år da de giftet seg, og kun 4,2 % var 20 år eller yngre. De resterende, nesten 70 %, var over 25 år. Kvinnene var i snitt betydelig yngre. 12,6 % av kvinnene giftet seg før de fylte 18 år i 2012, 21,1 % var mellom 18 og 20 år og 40,4 % var mellom 21 og 25 år. Tallene har vært relativt konstante siden 2005 (UNICEF 2014, s. 15-16).

Det er nesten utelukkende kvinner som gifter seg som mindreårige i Jordan. Mindre enn 0,5 % av mennene giftet seg før fylte 18 år i Jordan i 2013. Blant kvinnene var det 13,2 % som giftet seg før de ble 18 år i 2013, opp fra 12,6 % i 2012. Tallene inkluderer alle som giftet seg i Jordan, uavhengig av nasjonalitet. Ser man på syriske statsborgere i Jordan alene, viser statistikken at 25 % giftet seg før de fylte 18 år i 2013, og dette økte til over 30 % i første kvartal i 2014. Syrerne trekker med andre ord opp landsgjennomsnittet noe. Den høye andelen giftemål blant mindreårige syriske kvinner kan til dels forklares med faktorer knyttet til borgerkrigen i Syria og levekår blant syrisk flyktninger i Jordan. Tallene som gjengis her er basert på registrerte ekteskap. En del syrere i Jordan gifter seg uten å registrere ekteskapet offisielt. De reelle tallene over ekteskap med mindreårige kan derfor være enda høyere for denne gruppen (UNICEF 2014, s. 8-9, 31).

2.11 EKTESKAP MELLOM NÆRE SLEKTNINGER

Ekteskap mellom nære slektninger er utbredt i Jordan. Ifølge den norske ambassaden i Amman skyldes dette at slike ekteskap blir ansett å styrke båndene innad i en storfamilie. Samtidig vil barna forbli i familien selv om ekteskapet ender i skilsmisse. Ifølge de nyeste tilgjengelige tallene fra domstolsadministrasjonen var 41 % av alle ekteskap i Jordan mellom nære slektninger, dvs. fetter/kusine eller tremenninger (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017). I 2002 var 26 % av alle gifte personer i Jordan gift med en fetter eller kusine (Rashad, Osman & Roudi-Fahimi 2005, s. 3).

2.12 UREGISTRERTE EKTESKAP

Registrering av ekteskap (og skilsmisse) er lovpålagt og er kun offisielt anerkjent i Jordan etter at slik registrering har funnet sted. Unnlatelse fra å registrere ekteskap ved domstolene er forbundet med straffeansvar. De som gifter seg uten å registrere ekteskapet, samt vitnene, kan i henhold til personstatuslovens artikkel 36c og straffelovens artikkel 279 straffes med fengsel fra én til seks måneder og bøter på 200 JD (ca. 2500 kroner) (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017; The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 24; personstatusloven 2010, art. 36c).

Uregistrerte ekteskap kan forekomme, men er uvanlig blant jordanske statsborgere. Kravet om at ekteskap må registreres er godt kjent, og de aller fleste gjør det før

bryllupsfeiringen (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017; journalist Rana Hussein, møte februar 2017). Uregistrerte ekteskap er vanligere blant syriske flyktninger i Jordan fordi registreringsprosessen oppleves som komplisert og dyr (UNICEF 2014, s. 31).

2.13 REGISTRERING AV EKTESKAP INNGÅTT I UTLANDET

Det er mulig for jordanere og utlendinger bosatt i Jordan å registrere et ekteskap som allerede er inngått i et annet land. For jordanere gift i utlandet er dette nødvendig for å kunne registrere barn og riktig sivilstand i det jordanske sivilregisteret. Registreringen foretas av sharia-domstolene som en bekreftelse på et allerede inngått ekteskap (*ithbat zawaj*) (advokat Lana Salameh, e-postkorrespondanse desember 2010). Ekteskap inngått i utlandet mellom to jordanske statsborgere vil anses som gyldig i Jordan så lenge det er inngått i henhold til regelverket i landet hvor ekteskapet ble inngått. Det samme gjelder ekteskap mellom to utlendinger, eller en utlending og en jordaner. Lovverket som ekteskapet ble inngått etter, må imidlertid ikke være i motstrid til den offentlige moral i Jordan (The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 24).⁶ Ifølge domstolsadministrasjonen må ekteskapet inngått i utlandet være i overensstemmelse med islamske rettsprinsipper, dvs. at det må foreligge et tilbud om ekteskap og en aksept fra den andre part, samt at ekteskapet er bevitnet av to vitner (domstolsadministrasjonen, møte februar 2017).

3. SKILSMISSE

3.1 SKILSMISSE INITIERT AV MANNEN

Skilsmisse blant muslimer og ekteskap hvor kun mannen er muslim omfattes av personstatusloven. Kristne jordanere følger egne lovverk.⁷ I tråd med islamsk rettspraksis, sharia, gir personstatusloven menn og kvinner ulike rettigheter med hensyn til skilsmisse. En muslimsk mann har rett til å skille seg fra sin ektefelle så lenge han er mentalt frisk og handler av fri vilje (personstatusloven 2010, art. 80). Mannen erklærer skilsmisse (*talaq*) muntlig overfor ektefellen ved å uttale «jeg skiller meg fra deg». Skilsmissen må imidlertid også registreres ved sharia-domstolen. Mannen, eller en person oppnevnt av mannen som stedfortreder, må oppsøke domstolen sammen med to vitner. Kopi av ekteskapskontrakten og kopi av ID-kort må fremlegges for dommeren. Den som skiller seg uten å registrere skilsmissen ved domstolen kan straffes med fengsel opptil én måned og bot på mellom 30 og 100 JD (mellom 400 og 1300 kroner) i henhold til straffelovens artikkel 281 (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017 og e-

---

⁶ Hva som menes med «den offentlige moral» er ikke nærmere spesifisert i kildene som Landinfo har konsultert. Begrepet inkluderer formodentlig likekjønnede ekteskap som ikke anerkjennes i personstatusloven, og som dermed ikke kan godkjennes og registreres i Jordan.

⁷ I utgangspunktet kan ortodokse kristne få innvilget skilsmisse på visse vilkår, mens skilsmisse blant katolikker og anglikanere ikke er mulig. Katolikker og anglikanere kan imidlertid få innvilget «permanent separasjon» på visse vilkår (The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 17-19; Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

postkorespondanse april 2017; The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 12).

Mannen har rett til å kansellere skilsmissten og ta tilbake sin hustru (*raja*), så lenge dette gjøres før utløpet av den pålagte «venteperioden» (*idda*). *Idda* er en venteperiode etter skilsmisse hvor kvinnen ikke har lov til å gifte seg på ny med en annen person. Venteperioden er tre menstruasjonssykluser eller frem til fødsel dersom kvinnen er gravid. Tilbaketakelse etter en skilsmisse må også registreres ved sharia-domstolen (The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 12). Dersom mannen tar tilbake sin hustru innenfor venteperioden, kan samlivet gjenopptas uten at det behøves ny ekteskapskontrakt og uten at det må betales ny medgift. Dersom venteperioden har utløpt og de ønsker å gjenoppta samlivet etter det, må de gifte seg på ny med ny ekteskapskontrakt og ny medgift. Mannen har kun rett til å skille seg og ta tilbake sin kone to ganger. Den tredje skilsmissten er ugjenkallelig og han mister retten til å ta tilbake sin kone innenfor venteperioden eller gifte seg med henne på ny etter utløpet av venteperioden. I slike tilfeller kan han bare gifte seg med henne på ny dersom hun i mellomtiden har giftet seg med en annen mann, fullbyrdet ekteskapet, og deretter blitt skilt fra denne mannen (professor Mohammed Al-Majali, møte februar 2017).⁸

I de tilfellene hvor en mann skiller seg fra sin hustru, vil sharia-domstolen pålegge ham å betale kompensasjon tilsvarende mellom ett og tre års underholdsbidrag (personstatusloven 2010, art. 155). I tillegg vil kvinnen ha rett til å få utbetalt hele den «forsinkede» medgiften (The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 11).

3.2 SKILSMISSE INITIERT AV KVINNEN

Kvinner har ikke den samme retten til å erklære skilsmisse (*talaq*) som det mannen har. En kvinne har imidlertid rett til å skille seg dersom hun fikk stipulert denne rettigheten i ekteskapskontrakten da kontrakten ble skrevet og undertegnet (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017 og e-postkorespondanse april 2017).

Utover dette har både mannen og kvinnen rett til å anlegge sak for domstolen og be om separasjon⁹ (*tafriq*) på visse vilkår. Det kan blant annet søkes om separasjon på grunn av manglende betaling av underhold, på grunn av at man blir forlatt, dersom ett av ektefolkene kommer i fengsel, på grunn av konflikt mellom ektefolkene, fordi mannen ikke betaler medgift eller på grunn av frafall fra islam (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017 og e-postkorespondanse april 2017; personstatusloven 2010, art. 115-143; The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 11).

Dersom det søkes om separasjon, vil domstolen forsøke å mekle mellom partene. Dersom meklingen ikke fører frem, innvilges separasjon og domstolen vil bestemme

---

⁸ Det er ikke anledning til å erklære skilsmisse tre ganger i samme vending, ved å uttale for eksempel «jeg skiller meg fra deg tre ganger» eller «du er tredobbelt skilt». Det skal være en venteperiode mellom de tre skilsmisstenene tilsvarende *idda* (Norges ambassade i Amman, epostkorespondanse april 2017; professor Mohammed Al-Majali, møte februar 2017).

⁹ Separasjon (*tafriq*) i personstatusloven tilsvarer ikke separasjon i norsk begrepsbruk, men er en permanent ordning hvor ekteskapet i de fleste tilfeller oppløses av domstolen. Konsekvensene av separasjonen (*tafriq*) er dermed i praksis de samme som ved skilsmisse (*talaq*) (Norges ambassade i Amman, e-postkorespondanse april 2017).

hvor mye av medgiften kvinnen skal få beholde og hvor mye hun må betale tilbake. Dette avhenger av «skyldspørsmålet», dvs. hvem som eventuelt ikke har overholdt sine forpliktelser og som dermed har størst skyld i bruddet. Kvinner som søker om separasjon fordi de er utsatt for vold vil maksimalt få beholde 70 % av medgiften. Normalt tilkjenner domstolen henne mindre enn dette (jordansk menneskerettsorganisasjon, møte februar 2017).

Kvinner har rett på å få betalt underhold fra mannen så lenge separasjonssaken behandles av domstolen. Retten til underhold fortsetter inntil utløpet av venteperioden (*idda*) etter at separasjonen er innvilget (The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 11).

Kvinner kan også søke om separasjon i bytte mot innløsning av medgiften (*at-tafriq lil-iftida*). Hvis hun ber om separasjon på dette grunnlaget før ekteskapet er fullbyrdet, dvs. i «forlovelsesperioden» etter at ekteskapskontrakten er undertegnet, men før partene har feiret bryllupet og flyttet sammen, må hun tilbakebetale medgiften, alle gaver hun har mottatt og utgifter som eventuelt er påløpt i forbindelse med bryllupet. Hvis kvinnen ber om separasjon etter at ekteskapet er fullbyrdet, må hun tilbakebetale medgiften hun allerede har mottatt, men ikke gaver og øvrige utgifter. I begge tilfeller vil domstolen forsøke å mekle mellom ektefolkene. Dersom dette ikke fører frem, vil domstolen utnevne to personer som skal forsøke å forsone ektefolkene i løpet av 30 dager. Hvis disse ikke lykkes med å forsone ektefolkene, vil domstolen oppløse ekteskapet. Kvinnen har ikke krav på underhold fra ektemannen mens rettsforhandlingene pågår eller i venteperioden etter separasjonen når det søkes om separasjon i bytte mot innløsning av medgiften (professor Mohammed Al-Majali, møte februar 2017; Norges ambassade i Amman, møte februar 2017 og e-postkorrespondanse april 2017; personstatusloven 2010, art. 114; The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 11).

Mannen og kvinnen kan også bli enige om skilsmisse mot en økonomisk kompensasjon hvor hustruen tilbakebetaler deler eller hele medgiften eller et avtalt pengebeløp. Denne måten å oppløse ekteskapet på refereres til som *khulu*. Dette regnes som en skilsmisse (*talaq*) fremsatt av mannen, men skiller seg fra ordinær skilsmisse ved at den kommer i stand etter en enighet/avtale mellom ektefolkene. Ved *khulu* gjelder de samme reglene om tilbakekall av skilsmissen innenfor venteperioden som ved ordinær skilsmisse. Kompensasjonen som hustruen betaler til mannen i bytte mot skilsmisse, kan være hva som helst så lenge det ikke strider mot sharia. Dersom ektefolkene ikke har definert en bestemt kompensasjon, sier personstatusloven at kompensasjonen skal bestå av medgiften og hele underholdsbidraget som hustruen har mottatt fra ektemannen (Norges ambassade i Amman, e-postkorrespondanse april 2017; personstatusloven 2010, art. 102-103).

4. VERGEMÅL/FORMYNDERSKAP

Personstatusloven inneholder bestemmelser om vergemål og formynderskap over barn under 18 år. I tillegg har loven bestemmelser angående vergemål for ugifte kvinner over 18 år.

4.1 BARN UNDER 18 ÅR

4.1.1 Daglig omsorg

Loven skiller mellom vergen (*wali*) og den daglige omsorgen (*hadana*) over barn under 18 år. Barnas mor har rett på den daglige omsorgen (*hadana*) over barna i ekteskapet og etter en eventuell skilsmisse. Dersom mor er død eller uskikket til å ha omsorgen, tilfaller denne retten barnas mormor, dernest barnas farmor og dernest barnas far. Om ingen av disse er i stand til å påta seg oppgaven, vil domstolen bestemme hvem som skal ha den daglige omsorgen. Vurderingen skal bygge på hva som er i barnas interesse. Mor, eller den i familien som har omsorgen, beholder omsorgsretten inntil barna fyller 15 år. Etter fylte 15 år velger barna selv hvem av foreldrene de ønsker å bo sammen med. Dersom mor ikke er muslim, mister hun retten til omsorgen når barna fyller 7 år. Hun mister også retten til omsorgen dersom hun gifter seg på ny (domstolsadministrasjonen, møte februar 2017; personstatusloven 2010, art. 170-173; The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 13-15).¹⁰

4.1.2 Barnebidrag

Hvis foreldrene er skilt, er far forpliktet til å understøtte sine barn økonomisk gjennom månedlige barnebidrag som skal betales til mor eller den som har den daglige omsorgen for barna. Barnebidraget fastsettes av domstolen ut fra fars økonomiske evne (personstatusloven 2010, art. 178-179; The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 14).

4.1.3 Besøksrett

Loven gir foreldre som ikke har den daglige omsorgen for barna, besøksrett en gang i uken. Den eksakte besøksordningen bestemmes av domstolen. Også besteforeldre kan gis besøksrett (personstatusloven 2010, art. 181-183; The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 14).

4.1.4 Vergemål/tilsyn

Selv om mor i utgangspunktet tilkjennes den daglige omsorgen, vil alltid barnas verge (*wali*) ha det overordnede tilsynet med barna. Dette inkluderer et ansvar for barnas økonomiske disposisjoner og å bestemme hva slags skole barna skal gå på (personstatusloven 2010, art. 184; The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 15). Vergen er vanligvis barnas far. Deretter går vergeansvaret til den som faren utnevner, deretter barnas farfar, deretter den som farfar utnevner, deretter domstolen eller den som domstolen utnevner (personstatusloven 2010, art. 223). Vergen (*wali*) er alltid en mann og alltid fra fars side av familien, men dersom vergen er fraværende kan han velge en annen person, mann eller kvinne, til å opptre som midlertidig verge eller «forvalter» (*wasi*). Dersom det ikke finnes noen far eller farfar, kan domstolen utpeke barnas mor til midlertidig verge/forvalter (*wasi*), i tillegg til at hun har den daglige omsorgen for barna. I slike tilfeller har fremdeles fars families ansvar for å understøtte barna økonomisk. Dersom domstolen

---

¹⁰ Hun beholder omsorgen dersom hun gifter seg med en mann som er *muhram* for barna, dvs. en mann som det er forbudt for barna å gifte seg med etter islamsk rettspraksis på grunn av nære slektskapsbånd (The Jordanian National Commission for Women & Mizan 2013, s. 13).

konkluderer med at far er uegnet til å opptre som verge, for eksempel i familievoldssaker, kan dommeren velge en annen nær slektning som verge, for eksempel barnas onkel på farssiden. I slike saker kan sharia-domstolen vurdere bevis fra vitner, fra politiet og fra sivile domstoler før det treffes en avgjørelse (domstolsadministrasjonen, møte februar 2017).

4.1.5 Utenlandsreiser

Vergen eller den som har den daglige omsorgen for barna, har rett til å reise innad i Jordan med barna så lenge dette ikke innvirker negativt på barna. Hvis reisen påvirker barna negativt, er det ikke tillatt å reise med dem, og den daglige omsorgen kan midlertidig gå til den neste kvalifiserte personen, dvs. barnas mormor, deretter farmor osv. Utenlandsreiser krever vergens skriftlige samtykke dersom barna er jordanske statsborgere. Hvis vergen nekter å samtykke til barnas utenlandsreise, kan dommeren overprøve vergens beslutning og tillate en midlertidig utenlandsreise mot at den som har omsorgen og skal reise med barna, betaler en kausjon som en garanti på at man vil returnere som avtalt. Den som har stilt garanti og betalt kausjon, kan fengsles dersom barna ikke returnerer til Jordan som avtalt (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017; personstatusloven 2010, art. 175-177).

I henhold til passloven må barn under 18 år også ha vergens skriftlige samtykke for å få utstedt pass (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

4.2 KVINNER OVER 18 ÅR

18 år er myndighetsalder i Jordan. En kvinne over 18 år som er ugift, skilt eller enke er imidlertid underkastet en verge (*wali*) som forventes å ivareta hennes interesser på enkelte områder. Vergen er et mannlige familiemedlem (domstolsadministrasjonen, møte februar 2017; Husseini 2009, s. 8).

4.2.1 Vergens tillatelse til ekteskap

En kvinne som er under 30 år, må ha vergens tillatelse til å gifte seg dersom hun er jomfru, dvs. ved første ekteskap eller dersom hun har vært forlovet/gift tidligere, men har fått skilsmisse før ekteskapet ble fullbyrdet. Kvinner over 30 år, eller tidligere gifte kvinner over 18 år, behøver ikke vergens samtykke til å gifte seg. Dersom vergen nekter å gi sitt samtykke til ekteskap, kan en dommer ved sharia-domstolen overprøve vergens beslutning dersom den anses urimelig og dersom det er i kvinnens interesse å inngå ekteskapet (domstolsadministrasjonen, møte februar 2017). Vergen (*wali*) som gir tillatelse til ekteskap for kvinner over 18 år, følger arverekken i henhold til *Hanafi*-skolen i islamsk rettspraksis (personstatusloven 2010, art. 14). Arverekken er først hennes far, deretter farfar, deretter bror, deretter onkel på farssiden, deretter bestemmer domstolen hvem som skal opptre som verge (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

4.2.2 Andre forhold omfattet av vergemålsordningen

Kvinner over 18 år behøver i utgangspunktet ikke vergens tillatelse til andre forhold enn tillatelse til ekteskap og de forhold som berøres i personstatusloven (domstolsadministrasjonen, møte februar 2017). Kvinner over 18 år kan for eksempel eie eiendommer og forretningsforetak og kan foreta økonomiske transaksjoner på egenhånd uten å behøve vergens tillatelse (Husseini 2009, s. 15). Ifølge representanter for en jordansk menneskerettighetsorganisasjon som ønsket å uttale

seg anonymt (møte februar 2017), er imidlertid kvinner i praksis underlagt vergen også på andre områder enn de som berøres av personstatusloven. Dersom en kvinne over 18 år eksempelvis ønsker å åpne en bankkonto i en jordansk bank, vil banken som regel forlange at hun innhenter vergens skriftlige tillatelse. Dette er ikke forankret i personstatusloven eller andre lover, men følger av bankens eller den bankansattes egen tolkning eller forståelse av islamsk rettspraksis. Ifølge menneskerettighetsorganisasjonen er det generelt liten rettssikkerhet og respekt for vedtatte lover i det jordanske samfunnet. De fleste private og offentlige institusjoner i Jordan agerer i henhold til deres egen forståelse eller tolkning av lover og tradisjoner uten å følge vedtatte offisielle lover slavisk.

4.2.3 Bevegelsesfrihet og valg av bosted

Etter jordansk tradisjon skal en kvinne enten bo sammen med sin ektemann, eller et mannlige familiemedlem dersom hun er ugift. Kvinner skal ikke bo alene. Ugifte kvinner bor i praksis nesten aldri alene. Skilte kvinner og enker bor sjelden alene, men det finnes noen eksempler på at skilte kvinner med barn bor sammen med barna uten mannlige familiemedlemmer dersom de er økonomisk uavhengige (Husseini 2009, s. 26; Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

Det finnes ingen lov som eksplisitt forbyr kvinner å bo alene eller forlate familiens hus uten vergens samtykke. Ifølge domstolsadministrasjonen gjelder imidlertid det overordnede prinsipp at enhver borger må opptre i overensstemmelse med islamske rettsprinsipper. Dette inkluderer prinsippet om at man må adlyde sin far eller verge. Dette er imidlertid ikke eksplisitt stadfestet i personstatusloven (domstolsadministrasjonen, møte februar 2017). Dersom en kvinne forlater sin fars hus uten hans samtykke, kan faren gå til politiet og be om at de leter etter henne og bringe henne tilbake (domstolsadministrasjonen, møte februar 2017; jordansk menneskerettighetsorganisasjon, møte februar 2017).¹¹

4.2.4 Utenlandsreiser

I henhold til den jordanske passloven kan kvinner over 18 år få utstedt pass uten ektemannens eller vergens tillatelse (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017). De står dermed i utgangspunktet fritt til å reise utenlands, men det skjer i noen tilfeller at ektemannen går til domstolen for å få utstedt et utreiseforbud på sin ektefelle. Det er relativt enkelt å få et slikt utreiseforbud, men den som ber om det må betale et depositum. Et utreiseforbud regnes som første steg i en rettsak og følges normalt opp av en rettslig høring. Depositumet er ment å dekke

---

¹¹ Kvinner som utsettes for vold i hjemmet eller trusler om æresdrap blir ikke automatisk returnert til familien av politiet. Kvinner som er utsatt for trusler om æresdrap kan plasseres i såkalt «administrativ forvaring» av politiet for å beskytte henne mot egen familie. Kvinnene blir sittende i forvaring på ubestemt tid eller til man eventuelt kommer frem til en ordning med familien. Mellom 20 og 40 kvinner settes i administrativ forvaring hvert år. Det finnes ingen offisiell oversikt over hvor mange kvinner som sitter i denne formen for forvaring totalt (journalist Rana Husseini, møte februar 2017). Ved en del politistasjoner finnes det egne «Family Protection Units». Polititjenestemennene tilknyttet slike enheter har fått særskilt opplæring i å håndtere familiekonflikter og vold mot kvinner og barn. Det finnes også et krisesenter i Amman. Sentret har imidlertid ikke mandat etter loven til å la kvinner bo der mot vergens vilje. Dersom en kvinne er truet av ektefellen eller vergen og vergen forlanger at hun skal flytte hjem, vil som regel senteret gå i dialog med ektemannen, vergen eller andre familiemedlemmer for å forsøke å finne frem til en løsning som ivaretar kvinnes behov for beskyttelse. Senteret samarbeider også med politiets «Family Protection Units» (leder av Jordanian Woman's Union Nadia Shamroukh, møte februar 2017).

saksomkostninger dersom vedkommende taper rettssaken på et senere tidspunkt (jordansk menneskerettighetsorganisasjon, møte februar 2017).

4.2.5 Gifte kvinner

Gifte kvinner har ingen verge i juridisk forstand, men i ekteskapet regnes mannen som familiens overhode og kvinnen forventes å opptre «lydig» overfor sin ektemann. Til gjengjeld er mannen forpliktet til å understøtte henne økonomisk og behandle henne rettferdig (Tabet 2005). Kvinnens lydighet overfor ektemannen innebærer blant annet at hun forventes å bo sammen med ham. Dersom hun flytter ut midlertidig eller nekter mannen adgang til huset uten legitim grunn, har ektemannen rett til å holde tilbake underholdsbidrag. Mannen har ingen sanksjonsmuligheter utover dette. Tidligere kunne det forekomme at ektemannen gikk til politiet og ba dem lete etter hustruen dersom hun hadde forlatt deres bolig, men dette er ikke lenger praksis i dag (jordansk menneskerettighetsorganisasjon, møte februar 2017).

Kvinner har ellers anledning til å inkludere spesifikke rettigheter i ekteskapskontrakten, som for eksempel retten til å ta lønnet arbeid utenfor huset eller retten til å studere eller gjøre ferdig påbegynte studier (domstolsadministrasjonen, møte februar 2017). Dersom hun ikke har inkludert slike betingelser i kontrakten, har hun i utgangspunktet ikke rett til å arbeide utenfor huset eller studere uten mannens samtykke. Dersom mannen allerede har gitt henne denne retten, kan han imidlertid ikke ta den fra henne uten legitim grunn (Norges ambassade i Amman, møte februar 2017).

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- An-Na'im A. (2002). *Islamic family law in a changing world*. London: Zed books.
- DISCS, dvs. Document Information System for Civil Status (u.å.). *Jordan. Civil Documents. Marriage certificate*. Zvalle: Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) [Elektronisk abonnementstjeneste, lastet ned 3. april 2017]
- Husseini R. (2009). Jordan. I: Kelly, S. & Breslin, J. (Red.), *Woman's Rights in the Middle East and North Africa: Progress Amid Resistance*. New York, NY: Freedom House, Lanham, MD: Rowman & Littlefield. Tilgjengelig fra https://freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Jordan.pdf [lastet ned 28. mars 2017]
- [Personstatusloven] (2010) *Qanun al-ahwal al-sharkhsiya* [personstatusloven]. Amman: Da'ira qadi al-quda [domstolsadministrasjonen].
- Rashad H., Osman M. & Roudi-Fahimi F. (2005) *Marriage in the Arab World. Population Reference Bureau*. Tilgjengelig fra http://www.prb.org/pdf05/marriageinarabworld_eng.pdf [lastet ned 22. mars 2017]
- Tabet G. (2005, juli) *Women in Personal Status Laws: Iraq, Jordan, Lebanon, Palestine, Syria*. Paris: UNESCO. Tilgjengelig fra http://www.unesco.org/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/SHS/pdf/Women_in_Personal_Status_Laws.pdf [lastet ned 3. mai 2017]
- The Jordanian National Commission for Women & Mizan (2013) *The Rights and Duties of Foreign Women Married to Jordanians under Jordanian Legislation*. Amman: Mizan. Tilgjengelig fra <http://haqqi.info/en/haqqi/research/rights-and-duties-foreign-women-married-jordanians-under-jordanian-legislation-2013> [lastet ned 28. april 2017]
- UNICEF (2014) *A study on early marriage in Jordan 2014*. Amman: UNICEF. Tilgjengelig fra [https://www.unicef.org/mena/UNICEFJordan_EarlyMarriageStudy2014\(1\).pdf](https://www.unicef.org/mena/UNICEFJordan_EarlyMarriageStudy2014(1).pdf) [lastet ned 10. mars 2017]

Muntlige kilder

- Domstolsadministrasjonen. Møte med representanter for domstolsadministrasjonen for sharia-domstolene, Amman februar 2017.
- Jordansk menneskerettighetsorganisasjon. Møte med representanter for organisasjonen som ønsket å uttale seg anonymt, Amman februar 2017.
- Lana Salameh, advokatkontoret JC Law i Amman. E-postkorrespondanse desember 2010.
- Mohammed Al-Majali, professor i Koran-studier ved Sharia-fakultetet, University of Jordan. Møte i Amman februar 2017.
- Nadia Shamroukh, General Manager, Jordanian Woman's Union. Møte i Amman februar 2017.
- Norges ambassade i Amman. Epostkorrespondanse april 2017.
- Norges ambassade i Amman. Møte i Amman februar 2017.
- Rana Husseini, journalist i Jordan Times og kvinnesaksaktivist. Møte i Amman februar 2017.